

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 30/2013 vp

Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta 2013

Valtioneuvoston selvitys EU-lainsäädännön ja lainsäädäntöehdotusten arvioinnista Suomen kannalta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä kesäkuuta 2013 lähettäessään valtioneuvoston selonteon EU-politiikasta (VNS 6/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi suureen valiokuntaan samalla ilmoittanut, että erikoisvaliokunnat voivat halutessaan antaa lausuntonsa viimeistään 15.10.2013.

Suuri valiokunta on 2 päivänä lokakuuta 2013 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen EU-lainsäädännön ja lainsäädäntöehdotusten arvioinnista Suomen kannalta (E 113/2013 vp) maa- ja metsätalousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- EU-erityisasiantuntija Hannele Timonen, valtioneuvoston kanslia
- neuvotteleva virkamies Ahti Hirvonen, maa- ja metsätalousministeriö

- yksikön johtaja Jaana Jääskeläinen, oikeusministeriö
- aluekehitysjohtaja Kaisa-Leena Lintilä ja teollisuusneuvos Petteri Kuuva, työ- ja elinkeinoministeriö
- kansainvälisten asiain neuvos Liisi Klobut, ympäristöministeriö
- maatalousekonomisti Kyösti Arovuori, Pellervon taloustutkimus PTT
- professori Jyrki Niemi, MTT Taloustutkimus
- johtaja Juha Ruippo, Maa- ja metsätaloustuotajain Keskusliitto MTK ry
- toiminnanjohtaja Johan Åberg, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- metsäasiantuntija Karoliina Niemi, Metsäteollisuus ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Maaseutuvirasto MAVI
- Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
- Metsätutkimuslaitos
- Elintarviketeollisuusliitto ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

*Perustelut**Yleistä*

Valiokunta toteaa, että edellinen Suomen EU-politiikkaa koskenut selonteko – EU-jäsenyytemme ensimmäinen – laadittiin neljä vuotta sitten. Sen jälkeen moni asia on muuttunut. Joulukuussa 2009 voimaan tulleen Lissabonin sopimuksen myötä integraatio on syventynyt ja EU on saanut uusia välineitä. Valiokunta käsittelee selontekoa osin yleisesti, mutta pääasiassa kuitenkin valiokunnan toimialaan liittyen.

Selonteossa korostetaan Suomen tavoitteena olevan edistää unionin toiminnan reiluutta ja oikeudenmukaisuutta. Valiokunta painottaa sitä, että sääntöjen noudattaminen ei koske vain toimielimiä, vaan myös jäsenvaltioita. Komission tulee entistä johdonmukaisemmin puuttua tilanteisiin, joissa jäsenvaltioiden rikkomukset ovat toistuvia, ja kiinnittää huomiota myös rikkomusten taustalla oleviin hallinnollisiin ja rakenteellisiin puutteisiin.

Jotta EU:ssa tehdyt päätökset olisi mahdollista panna tehokkaasti täytäntöön, ratkaisevaa on myös annettujen säädösten korkea laatu. Säädösten selkeys ja toimivuus edesauttavat niiden täytäntöönpanoa ja noudattamista. Lisäksi EU:n lainsäädäntötoiminnan tulee kohdistua olennaisiin kysymyksiin ja olla tosiasiallisesti tarpeellista ja hyväksyttävää. EU:n tulee pidättäytyä sääntelystä, jonka tavoitteet voidaan saavuttaa yhtä hyvin tai paremmin kansallisella tasolla.

Selonteon mukaisesti valiokunta korostaa myös, että EU-asioiden valmistelun ohella keskeistä on vaikuttaa aktiivisesti Suomelle tärkeissä tai ongelmallisissa asioissa. Vuonna 2009 annetun valtioneuvoston EU-vaikuttamisselvityksen keskeiset linjaukset ja kehittämisalueet ovat yhä ajankohtaisia: suurimmat kehittämistarpeet kohdistuvat tehokkaaseen ja ennakolliseen vaikuttamiseen EU:n toiminnan ohjaamiseksi Suomen kannalta olennaisiin asioihin.

Vaikka yhä useampia asioita on saatettu Eurooppa-neuvoston linjattaviksi, tämä ei kuitenkaan ole muuttanut sitä tosiasiaa, että valtaosa EU-asioista valmistellaan ja hoidetaan toimivaltaisten ministerien johdolla heidän johtamiensa ministeriöiden toimesta. Ministeriöt myös vastaavat toimialaansa kuuluvien EU-asioiden yhteensovittamisesta, sidosryhmien kuulemisesta ja yhteistyöstä eduskunnan kanssa. Valiokunta tulee jäljempänä kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että EU-asioissa yhteistyö ja näkemysten koordinointi ministeriöiden välillä on välttämätöntä, sillä EU-asiat koskevat usein useamman ministeriön toimialaa.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että toimivaltaisten ministeriöiden suuren haasteena on se, miten kaikki vireille tulevat EU-asiat saadaan hoidettua tiukassakin resurssitilanteessa. Käytännössä ministeriöissä joudutaan priorisoimaan hankkeita ja keskittämään tehostettu vaikuttaminen tärkeimpiin hankkeisiin. Valiokunta korostaakin sitä, että Suomen kansalliset edut tulee määrittellä ja EU:n politiikan vaikutukset Suomelle selvittää jo valmistelun varhaisessa vaiheessa, jotta voidaan valita priorisoitavat hankkeet ja panostaa niihin.

Valiokunta toteaa, että kansallisten parlamenttien aseman vahvistaminen on tärkeää päätösten poliittisen arvioinnin kannalta ja niiden hyväksyttävyyden lisäämiseksi. Vaikka lähes kaikissa jäsenvaltioissa parlamentit ovat mukana kansallisessa EU-asioiden käsittelyssä, vain harvassa jäsenvaltiossa ne ovat Suomen eduskunnan tavoin täysimääräisesti osallisena päätöksenteossa. Suomen EU-valmistelujärjestelmä takaa perustuslain tasolla eduskunnan osallistumisen EU-asioiden valmisteluun. Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä myös huomiota siihen, että maa- ja metsätalousvaliokunnassa käsittelyssä olevien varsinaisten EU-asioiden ohella valiokunta saa lähes viikottain kokouksissaan maa- ja metsätalousministeriöltä tietoa ajankohtaisista EU-asioista, mikä mahdollistaa ajantasaisten asioiden seurannan.

Päätöksenteon yhteensovittamisen kehittäminen

Edellä esitetystä käy ilmi, että EU-asioiden valmistelu tapahtuu toimivaltaisissa ministeriöissä. Yhteensovittaminen keskittyy erityisesti jaostoihin ja EU-ministerivaliokuntaan. Suomen kantojen muodostaminen neuvostoa varten pohjaa valtioneuvoston ja eduskunnan yhteistyöhön eduskunnan toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta.

Valiokunta korostaa sitä, että kantojen yhteensovittamisessa on ilmennyt viime vuosina selviä puutteita. Valiokunta pitääkin välttämätömänä, että Suomen vaikutusvallan lisäämiseksi ja maksimoimiseksi yhteensovittamisjärjestelmää tehdään aukottomaksi ja että se tulee entistä etupainotteisemmaksi. Järjestelmää ei pidä ohittaa missään olennaisissa EU-politiikan kysymyksissä. Myös virkamiestasolla yhteensovittaminen tulee tapahtua ministeriöiden välillä heti valmistelun alkuvaiheesta lähtien. Valmistelujaostojen toimintatapoja tulee kehittää ja koukuksia järjestää säännönmukaisemmin kaikilla sektoreilla. Jaostotyössä kannanmuodostukseen osallistuvien on huolehdittava siitä, että esitteille kannoille on tarvittava ministeriön poliittisen johdon tuki.

Valiokunta yhtyy selonteon näkemykseen siitä, että EU-asioiden valmisteluun on liitettävä aiempaa läheisemmin erilaisten sidosryhmien ja kansalaisyhteiskunnan kuuleminen asioiden valmistelun eri vaiheissa, mukaan lukien jaostoissa. Näin saadaan laaja-alaisesti tietoa erilaisten lainsäädäntö- ja muiden hankkeiden vaikutuksista kansalaisten, yritysten ja muiden toimijoiden kannalta.

Valiokunta painottaa sitä, että eduskunnan riittävän varhainen tiedonsaanti on ehdoton edellytys eduskunnalle kuuluvan keskeisen aseman turvaamiseksi kansallisessa EU-asioiden valmistelujärjestelmässä. Selonteon mukaisesti valiokunta katsoo, että eduskunnan osallistuminen kannanmuodostukseen on vahvuus, joka tekee Suomen kannoista kestäviä EU-tason neuvotteluissa ja varmistaa niiden laajan poliittisen tuen kotimaassa. Keskustelu EU:n demokraattisesta oikeutuksesta on korostanut edelleen kan-

sallisten parlamenttien EU-asioiden käsittelyyn osallistumisen merkitystä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että usein asioiden EU-käsittelyn aikataulu on varsin tiukka yhteensovittamiseen ja eduskunnan mukaan kytkemiseen. EU-asioiden saattamiseen eduskunnan käsiteltäväksi perustuslain edellyttämällä tavalla on kiinnitetty erityistä huomiota edellä mainitussa EU-vaikuttamisselvityksessä 2009. Eduskunnalle tulee kuitenkin edelleen viiveellä EU-asioita. Tässä asiassa tavoitteena tulee olla nollatoleranssi. Yhteistyössä eduskunnan kanssa on välttämätöntä muodostaa kanta riittävän varhaisessa vaiheessa, muistaen myös, että neuvottelujen edetessä Suomen kantaa joudutaan usein tarkistamaan nopeallakin aikataululla.

Valiokunta painottaa erityisen voimakkaasti sitä, että varsinaisen EU-asioiden valmistelun ohella on panostettava voimakkaasti varhaiseen vaikuttamiseen. Ennakoiva, strateginen suunnittelu ja omien kansallisten aloitteiden kehittäminen tulee olla keskeinen osa kansallista vaikuttamista. On välttämätöntä tehdä omia aloitteita Suomen etujen edistämiseksi. Vaikka yhteensovittamisjärjestelmä on suunnattu pääosin kantojen muodostamiseen neuvoston käsittelyä varten, yhteensovittaminen on välttämätön osatekijä myös varhaisessa vaikuttamisessa. Komission sisältä tulee identifioida vaikuttamisen kannalta tärkeät tahot kiinnittäen erityisesti huomiota komission pääsihteeristön koordinoivaan rooliin. Vaikuttaminen on ajoitettava riittävän aikaiseen vaiheeseen, ja sen tulee olla jatkuvaa toimintaa. Myös yhteydenpitoa muiden jäsenvaltioiden kanssa tulee lisätä ja osoittaa suurempaa aktiivisuutta koalitioiden rakentamisessa ja vaikuttamisessa. Valiokunta yhtyy selonteon näkemykseen siitä, että unionin toimielimien osalta Suomen vaikuttamisen suurimmat kehittämistarpeet kohdistuvat riittävän varhaiseen vaikuttamiseen niin komission kuin Euroopan parlamentin suuntaan.

Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen, että Euroopan parlamentin valta on entisestään kasvanut. Vaikka keskeisin rooli Euroopan parlamentin suuntaan on neuvoston puheenjohtaja-

maalla, on tärkeää seurata parlamentin kannanmuodostusta sekä kertoa parlamentin keskeisille toimijoille Suomen näkemyksistä ja mahdollisista kansallisista erityiskysymyksistä. Yhteistyötä suomalaisjäsenten kanssa tulee edelleen kehittää Suomen tavoitteiden edistämiseksi.

EU:n maatalous- ja maaseutupolitiikan arviointia

Valiokunta toteaa, että Suomessa maatalouspolitiikan perustan muodostavat EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tukimuodot, joita ovat unionin kokonaan rahoittamat I pilarin suorat tuet sekä unionin osaksi rahoittamat II pilarin luonnonhaittakorvaus ja maatalouden ympäristötuki. Edellä mainittujen EU-tukien osuus on ollut viime vuosina noin 70 prosenttia maatalouden saamasta kokonaistuesta. Valiokunta korostaakin sitä, että menestyminen EU:n maatalouspolitiikassa on tärkeää suomalaiselle maataloudelle. Tämän lisäksi kansallisilla tukijärjestelmillä (liittymissopimuksen artikkelit 141 ja 142) on suuri merkitys kannattavuuden ja tuotantovolyymien ylläpitämisessä.

Vuonna 2012 maataloustukien kokonaismäärä oli noin 2 miljardia euroa, mikä vastasi 34 prosenttia maataloutemme kokonaisliikevaihdosta. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että EU:n maatalouspolitiikkaa ei ole suunniteltu pohjoiselle pientilavaltaiselle maataloudelle. Sen vuoksi Suomi maksaa kansallisista varoista lähes 60 prosenttia maataloutensa tarvitsemasta tuesta ja runsas 40 prosenttia tuista tulee EU:n maatalousbudjetista. Toisaalta Suomen voidaan kuitenkin katsoa menestyneen EU-maatalousrahoituksen saannissa varsin hyvin. Maataloustuotannon arvoon tai väestömäärään suhteutettuna Suomi on ollut ohjelmakaudella 2007—2013 yksi suurimmista EU-rahamen saajista, vaikka tämä on edellä todetun mukaisesti kompensoinut vain osittain erityisolosuhteistamme aiheutuneita tarpeita.

Suomen maatalouden bruttoarvonlisäys koko EU:n maataloustuotannon arvonlisäyksestä on ollut ohjelmakaudella 2007—2013 keskimäärin 0,9 prosenttia. Suomi on kuitenkin saanut samaan aikaan 1,6 prosenttia kaikesta EU:n maata-

loustuesta. Suomi saa myös väestöosuuttaan suuremman osuuden EU:n maataloustuista. Ohjelmakaudella 2007—2013 Suomi on saanut EU-maataloustukea keskimäärin 160 euroa asukasta kohden vuodessa, kun EU-27:ssä vastaava summa on ollut keskimäärin 110 euroa. Tästä summasta Suomelle tärkeää maaseudun kehittämistukea on ollut noin kolmannes, mikä on EU-keskiarvoa selvästi enemmän.

Maatalouteen kohdistuvalla tuella sekä sen luonteella ja määrällä on ollut Suomessa koko EU-jäsenyyden ajan erittäin keskeinen rooli maataloutemme kilpailuedellytysten ja tuotannon turvaamisessa maan eri osissa ja tuotantosuunnissa. Valiokunta korostaa sitä, että yhteisen maatalouspolitiikan I pilarin CAP-tuilla on Suomessa erityisen suuri merkitys vilja- ja nauttilojen tuloihin. Ilman maatalouden CAP-tukea viljantuotannon kannattavuus romahtaisi ja vilja-ala, erityisesti leipäviljan ja öljykasvien tuotanto, vähenisi voimakkaasti. Tuotantosidonaisen CAP-tuen merkitys on puolestaan suuri kotimaisen naudanlihan tarjonnassa. Suomen maatalouden näkökulmasta myös jatkuvuus II pilarin ympäristötuessa ja luonnonhaittakorvauksessa on tärkeää. II pilarin tukien osuus on Suomessa moniin muihin EU-maihin verrattuna selvästi suurempi. Näillä tuilla on samalla suuri merkitys maatalouden kokonaistulonmuodotuksessa.

Valiokunta toteaa, että EU:n ministerineuvoston kesäkuussa 2013 päättämästä maatalousuudistuksesta ei seuraa erityisen voimakkaita vaikutuksia Suomen maatalousmarkkinoille ja -tuotannolle. Vuosia kestäneiden neuvottelujen tuloksena syntynyt sopimus luo perustan vuosina 2015—2020 toteutettavalle EU:n yhteiselle maatalouspolitiikalle, joka merkitsee suorien tukien "viherryttämistä" sekä tukien jakamista aiempaa tasaisemmin eri jäsenvaltioiden kesken. Uudistus on jatkoa edellisille uudistuksille, joilla pyritään vähentämään maatalouden ympäristökuormitusta. Viitaten jäljempänä esitettävään valiokunta pitää tältäkin osin välttämättömänä, ettei uudistus lisää hallinnollista taakkaa viljelijöille tai hallinnolle.

Vaikka Suomen maatalouden kannalta neuvottelutulosta voidaan sinänsä pitää hyvänä ottaen huomioon, että tuotantoon sidottujen tukien tasossa, epäsuotuisten alueiden määrittelyssä sekä viherryttämisessä otettiin ainakin osittain huomioon Suomen pohjoiset olosuhteet, valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että maataloustukien reaalin arvo vähenee tulevin vuosina, joten yhä suurempi osa maatalouden liikevaihdosta on saatava tuotteiden markkinoilta. Markkinat ohjaavat siten yhä enenevässä määrin sitä, mitä maatalouden tuotannolle, tuloille ja kannattavuudelle tapahtuu. Valiokunta pitääkin erittäin tärkeänä, että alkutuotannon asemaa elintarvikeketjussa parannetaan.

Valiokunta toteaa, että yhteinen maatalouspolitiikka on EU:n voimakkaimmin yhdentynyt politiikkalohko. Valtioneuvoston selonteko ei ole kuitenkaan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan osalta kovin yksityiskohtainen, mikä pätee niin politiikan sisältöön kuin politiikan rahoitusta koskeviin asioihin. Selonteko sisältää lähinnä luonnoksen niistä periaatteista, joita yhteisessä maatalouspolitiikassa on tulevaisuudessa noudatettava, ja painottaa vahvasti jo ennestään tunnettuja mutta sinänsä erittäin tärkeitä aiheita, kuten maataloustuotannon säilyttämistä unionin kaikilla alueilla, elintarviketurvallisuuden tärkeyttä sekä globaalisti väheneviä luonnonvaroja.

Valiokunta on lausunnossaan (MmVL 4/2013 vp — U 69/2011 vp) todennut, että yhteisen maatalouspolitiikan sisäinen tukijakauma perustuu yli 20 vuoden tuotantohistoriaan eikä se vastaa 27 erilaisen jäsenmaan muuttuvilla markkinoilla toimivan maatalouden vaatimuksiin. Tämän vuoksi hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena tulee olla, että tukijakaumaa korjataan oikeudenmukaisemmin sekä paremmin eri jäsenmaiden ja alueiden erityispiirteitä ja tuotantolosuhteita huomioivaan suuntaan siten, että maamme erityisolosuhteet tulevat huomioon otetuiksi. Suomen tavoitteena tulee olla EU:n ja kansallisten tukien suuntaaminen Suomen maatalouden erityistarpeet huomioon ottaen ja varmistaa oma kannattava ruoantuotanto myös EU:n mahdollisesti laajentuessa tai muuttuessa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että selonteossa todetaan yhteisen maatalouspolitiikan ja yhteisten elintarvikemarkkinoiden edellyttävän yhteisesti määriteltyä maatalouden tukipolitiikkaa. Selonteon mukaisesti valiokunta katsoo, että niillä on oltava aidosti vaikutusta tuotantoon. Ympäristötukea tulee maksaa normaalien lainsäädännön ylittävstä tasosta, ja niiden tulee olla ympäristöohjautuvia ja vesiensuojeluun kannustavia. Maatalouspolitiikassa on lisäksi huolehdittava sääntelyn riittävästä uudistamisesta, ennen kaikkea yksinkertaistamisesta ja tukijärjestelmän kustannustehokkuudesta. Lisäksi EU:n maatalouspolitiikassa on varauduttava maataloustuotteiden maailmankaupan vapautumisen jatkumiseen.

Viitaten jo edellä todettuun valiokunta pitää välttämättömänä myös taloudellisista syistä, että niin yhteisen maatalouspolitiikan kuin maaseudun kehittämispolitiikan yksinkertaistamistyössä edetään konkreettisesti byrokratian karsimiseksi. Lainsäädännön rakennetta tulee jatkossa muuttaa nykyistä enemmän siihen suuntaan, että yhteisötasolla säädetään periaatteista ja tavoitteista. Keinot tulee jättää nykyistä enemmän jäsenvaltioiden päätettäväksi.

Valiokunta korostaa sitä, että maataloustuotannon säilyttäminen unionin kaikilla alueilla, mukaan lukien syrjäisimmät ja luonnonolosuhteiltaan vaikeat alueet, on oltava maamme perustavoitteena yhteisessä maatalouspolitiikassa. Lisäksi Suomen liittymisneuvotteluissa sovittujen kansallisten 141- ja 142-tukien luonne yhteisön politiikkaa täydentävinä ja Suomen erityisolosuhteita kompensoivina erityistukimuotoina tulee säilyttää. Valiokunta toteaa, että EU:n yhteisen maatalouspolitiikan siirtymäkauden sääntöjä koskevaan lainsäädäntötekstiin on nyt otettu mukaan säännös siitä, että Suomi voi jatkaa tulevan ohjelmakauden ajan kansallisen tuen myöntämistä niille tuotannonaloille, joille on maksettu kansallista tukea liittymissopimuksen 141-artiklan perusteella. Selonteon mukaisesti tukijärjestelmien tulee olla mahdollisimman yhtenäisiä ja turvata maataloustuotannon edellytykset myös Etelä-Suomessa, ilman että pohjoisen tukijärjestelmää heikennetään.

Valiokunta painottaa myös selonteon mukaisesti sitä, että maatalouspolitiikka on yhä enemmän myös luonnonvarapolitiikkaa. Maailmanlaajuinen kilpailu luonnonvaroista kiristyy, tuotavasta maasta ja vedestä muodostuu niukkuustekijöitä ja biomassan kysyntä kasvaa. Suomen kansantalous perustuu merkittävältä osin luonnonvaroihin ja niistä saatavaan arvonnalisään. Erityisesti uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvala, innovatiivisella biotaloudella luodaan mahdollisuuksia talouskasvun säilyttämiseen. Tämä mahdollisuus tulee hyödyntää Suomessa ja EU:ssa.

Keskeistä on myös, että perinteisen yhteisön maatalouspolitiikan rinnalla maaseudun kehittäminen tulee voimakkaammin EU:n maatalouspolitiikan välineeksi. Selonteon mukaisesti on tarpeellista ennen seuraavia neuvotteluja käydä kansallinen periaatekeskustelu koheesiopolitiikan toteuttamisen laajuudesta unionin kehittyneemmillä alueilla. Samalla voidaan arvioida, miten Suomen kokonaisedun kannalta on tarkoituksenmukaista toteuttaa kansallisia alue- ja rakennepoliittisia tavoitteita EU:n koheesiorahoituksella ja miten Suomen syrjäiseen sijaintiin ja harvaan asutukseen liittyvät erityispiirteet voidaan huomioida tehokkaimmin EU:n koheesiopolitiikassa.

Valiokunta painottaa sitä, että Suomen erityiskysymys on pohjoisen harvaan asutun alueen erityiset. Näiden alueiden erityisolot tulee huomioida rahoitusratkaisuihin. Samoin on tärkeää huomioida maamme pitkä EU:n ulkoraja ja Eurooppalaisen alueellisen yhteistyötavoitteen (EAY) ja naapuruusinstrumentin (ENI) tärkeys. Koheesiopolitiikassa tulee ajaa kytkeä eurooppalaiseen kilpailukykyyn ja innovaatio toimintaan. Sillä tulee luoda edellytyksiä kilpailukykyyn, työllisyyden ja osaamisen vahvistamiseen. Alue- ja rakennepoliitiikan rahoitus on selkeästi suunnattava myös innovaatioihin, työpaikkojen luomiseen ja osaamisen vahvistamiseen sekä entistä vahvemmin vähähiilisen talouden edistämiseen ja sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisemiseen.

Valiokunta toteaa, että elintarviketurvallisuuden parantaminen tulee olla jatkossakin keskei-

nen tavoite. Erityistä huomiota tulee kiinnittää elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin, joilla todennetaan tuotteiden alkuperää ja tuotantoketjua. Valiokunta korostaa sitä, että nämä vaatimukset on saatava voimaan myös kolmansista maista tapahtuvalle tuonnille. Pakkausmerkintöjen oikeellisuuden varmistamisessa keskeistä on jäljitettävyyden toimivuus valvontaketjussa yli kansallisten rajojen. Jäsenvaltioiden tulee olla mahdollista harkita lainsäädännön ja valvonnan toimeenpanoa ja resurssien kohdentamista perustuen tieteelliseen riskinarviointiin, valvonnan kansalliseen organisointitapaan sekä paikallisiin olosuhteisiin ja riskeihin. Suomalaiselle yhteiskunnalle ja kuluttajalle ruoan turvallisuus ja tuotannon eettinen kestävyys ovat tärkeitä arvoja, joiden varmistamiseen on voitava kaikilta osin luottaa.

Valiokunta katsoo, että selonteossa olisi pitänyt arvioida laajemmin ympäristöasioiden yhteyttä elintarviketurvallisuuteen ja elintarviketuotantoon sekä ennen kaikkea ruokaturvakysymystä, ts. sitä, miten globaalisti, kasvavalle maailman väestölle tuotetaan riittävästi ja kestävästi turvallista ruokaa.

Selonteon mukaisesti valiokunta katsoo, että yhteisen kalastuspolitiikan on varmistettava kestävä kalastus sekä ennalta varautuva ja ekosysteemilähtöinen kalastuksenhoito. Kalastuspolitiikan pitkän tähtäimen tavoitteena tulee olla kalakantojen elvyttäminen kestäväen enimmäistuotontasoa suuremmiksi. Kestävää lohenkalastusta on edistettävä erityisesti Itämeren lohikantoja elvyttävällä hoitosuunnitelmalla ja ajosiimakalastusta koskevilla kielloilla pyrkien samalla vähentämään sekakalastusta. Kalastuspolitiikkaa tulee alueellistaa niin, että esimerkiksi Itämeren erityisolosuhteet ja eri osapuolet otetaan nykyistä paremmin huomioon.

Metsätalous

Valiokunta toteaa, että Suomen kansantalous perustuu vahvasti uusiutuviin luonnonvaroihin ja niistä saatavaan arvonnalisään. Vuonna 2012 metsäteollisuuden viennin arvo koko Suomen viennistä oli noin 20 prosenttia. Kansantalouden näkökulmasta ja maamme vientitulojen turvaami-

seksi on välttämätöntä edistää kestävä metsätaloutta ja varmistaa tulevaisuuden puuntuotanto.

Metsäpolitiikasta tulee jatkossakin päättää EU:ssa kansallisesti. EU:n vaikutusvalta metsiä koskevista asioista on kuitenkin kasvanut lisääntyvän energia-, ilmasto- ja ympäristösääntelyn kautta, mikä uhkaa kaventaa EU-maiden metsäpolitiittista päätösvaltaa. Jotta komission päällekkäisiltä ja usein ristiriitaisilta metsäsektoriin kohdistuvilta aloitteilta vältytään, on Suomen otettava yhdessä muiden metsäisten jäsenmaiden kanssa entistä aktiivisempi ote metsien kokonaisvaltaisen kestävä käytön puolestapuhjana.

Valiokunta korostaa sitä, että metsätalouden osalta EU:n sääntelyn on tuotettava selkeää lisäarvoa. EU:n on lainsäädännössään keskityttävä vain välttämättömiin ja aidosti metsätalouden kannalta tarpeellisiin kysymyksiin. Tältäkin osin toissijaisuusperiaatteen toteutumista EU:n lainsäädännössä on painotettava ja periaatetta on aidosti noudatettava.

Energia- ja ilmastokysymyksissä Suomen kannalta tärkeä asia on metsäbiomassan hyödyntäminen, koska sen käyttö on kasvamassa olennaisesti. Tärkeää on tältäkin osin turvata kestävä metsänhoidomme harjoittaminen jatkossakin ilman EU:n ylimääräisiä valvontatoimenpiteitä. Metsäasioita tulee tarkastella kokonaisuutena, ei pelkästään yhden politiikkalohkon näkökulmasta. Parhaillaan menossa oleva EU:n biomassan kestävyyskriteerien laatimismenettely on osoittanut, että irrallisena kysymyksenä puun käyttö vain energiatuotantoon siirtäisi metsänhoidon toimivaltaa komissiolle vain yhden puun käyttötarkoituksen eli energijakeiden valvonnan kautta. Koska metsien hoidon kestävyyttä mitataan jo riittävästi metsäsertifiointin sekä FOREST EUROPE:n prosessin kestävä metsätalouden mittareiden avulla, mitään uusia vaatimuksia ei tarvita. Niistä syntyy lisäkustannuksia byrokratiaa, ja ne vaikeuttavat käytännön työtä.

EU:n uudistuvan energian tuotannolle asetettävien kestävyyskriteerien määrittäminen on metsäenergian tulevaisuuden kannalta keskeinen kysymys. Epäedullisessa muodossa kilpailu-

neutraliteetti ei toteudu uusiutuvien energiavaihtoehtojen käytössä, ja pahimmassa tapauksessa nykytilanteen tapaan edullisin energiavaihtoehto on kivihiili poliittisten päätösten seurauksena. Valiokunta toteaa, että selonteon luvussa 11 on sinänsä käsitelty laajasti energia- ja ilmasto-politiikkaa. Selonteon linjaukset ovat yhtenäisiä hallituksen viime maaliskuussa hyväksymän kansallisen energia- ja ilmastostrategian linjausten (VNS 2/2013 vp) kanssa.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että Suomi vahvistaa biotaloutta koskevia tavoitteitaan yli sektorirajojen ja edistää nykyistä painokkaammin tavoitteiden toteutumista sekä EU- että kansainvälisissä prosesseissa. EU:n tulee olla edelläkävijä biotalouden alalla. Suomen tulee olla mukana suuntaamassa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopolitiikkaa biotalouden edistämiseen. Edellä esitetystä on käynyt ilmi, että biotaloudella on erittäin keskeinen rooli etsittäessä ratkaisuja selonteossa kuvattuihin globaaleihin ongelmiin, kuten ilmastomuutokseen sekä energia- ja raaka-ainevarojen ehtymiseen.

Suomen talouden energiantensiivisyys ja hiilivuotoriski on nostettu selonteossa hyvin esille. EU:n vuoden 2030 ilmastotavoitteiden osalta Suomen on terävöitettävä kantaansa ja korostettava, että ilmastomuutoksen torjumisessa kasvihuonekaasupäästöjen merkittävän vähentämisen tulee olla ainoa sitova tavoite. On otettava huomioon, että päästökauppa kannustaa uusiutuvan energian lisäämiseen ja että kansallisilla keinoilla ja päätöksillä voidaan lisätä uusiutuvaa energiaa joustavasti ja jäsenvaltioiden erityispiirteet huomioivalla tavalla. Valiokunta pitää tärkeänä valtioneuvoston selkeää tavoitetta varmistaa kestävästi tuotetun metsäenergian kohtelu päästöttömänä energianlähteenä.

Selonteon mukaisesti valiokunta tuo esiin Euroopan talouden heikon kehityksen kilpailijoihin nähden. EU:n kilpailukykyä ja kestävä kasvua edistävinä tekijöinä selonteossa korostetaan toisaalta sisämarkkinoiden toimivuuden kehittämistä ja toisaalta vapaakauppasopimusten luomista osana kauppapolitiikkaa. Vaikka suomalaisen teollisuuden päämarkkina-alue on EU, on EU:n ulkopuolisen viennin suhteellinen merki-

tys Suomelle kuitenkin suurempi kuin useille kilpailijamaille. Yhteinen kauppapolitiikka on avannut suomalaisyrityksille aivan uusia markkinoita kolmansissa maissa. EU:n kauppapolitiikka on kuitenkin ollut ponnetonta. Siihen on saatava riipeästi terävyyttä, ja vastavuoroisuuden periaatteet tulee saattaa käytäntöön. Kilpailukyyn parantaminen on viennistä riippuvaisen teollisuuden ja siten koko Suomen talouden kannalta keskeinen tavoite.

Valiokunta katsoo, että EU:n tulee keskittyä erityisesti EU:n kilpailukyyn ja uusiutuviin luonnonvaroihin pohjautuvan kestävä kasvun edistämiseen. Metsien merkitys erityisesti maamme kansantaloudelle sekä maaseudun ja syrjäseutujen elinkeinoille ja hyvinvoinnille on tunnustettava. Metsien taloudellinen merkitys on nostettava myös EU:n metsiin liittyvien politiikkojen keskiöön.

Valvonnan erityiskysymyksiä

Edellä on painotettu sitä, että liiallisesta hallinnoinnista aiheutuvaa taakkaa on kevennettävä välittömästi. Valvonnan yksityiskohtaisissa on paljon sellaista sääntelyä, joka on ongelmallista ja jonka aiheuttama hallinnollinen taakka on suhteettoman suurta saavutettuun etuun nähden. Tällaista valvontaa koskevaa sääntelyä löytyy erityisesti seuraavista asetuksista:

-Komission asetus (EY) N:o 1122/2009 neuvoston asetuksen (EY) N:o 73/2009 täytäntöönpanoa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä mainitussa asetuksessa säädettyjen viljelijöiden suorien tukien järjestelmien mukaisten täydentävien ehtojen, tuen mukauttamisen ja yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän osalta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1234/2007 täytäntöönpanoa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä viinialalle säädetyn tukijärjestelmän mukaisten täydentävien ehtojen osalta

-Komission asetus (EU) N:o 65/2011 neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä maaseudun kehittämisen tukitoimenpiteitä koskevien tarkastusmenettelyjen ja täydentävien ehtojen täytäntöönpanon osalta.

Hallinnollista taakkaa kertyy erityisesti pienten pinta-alaerojen jatkuvasta tarkastamisesta ja muuttamisesta peltolohkorekisteriin uuden mitaustuloksen perusteella. Lisäksi säädökset edellyttävät muutosten viemistä myös aikaisempiin vuosiin (enintään 4 vuotta) ja takaisinperimään aikaisemmilta vuosilta liikaa maksetut, pienetkin tuet. Hallinnollista taakkaa tulee keventää sallimalla nykyistä suuremmat toleranssit eli raja-arvot erojen hyväksymisessä ja keskittymällä sitä kautta suurempiin virheisiin.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että vuosia 2014—2020 koskevissa yhteisen maatalouspolitiikan uudistusta koskevissa asetusluonnoksissa on havaittavissa, että jatkossa voitaisiin käyttää muissa kuin pinta-alatuissa yksinkertaistettuja tuen perusteen todentamismenetelmiä eli kustannuslaskentamalleja, kuten vakiokustannusmalli ja kertakorvaushankkeet, mutta pinta-alatukien osalta käytännöt eivät näyttäisi olevan muuttumassa. Peltolohkorekisterin tarkkuusvaatimukset näyttäivät vain kiristyvän, vaikka tuen maksu perustuu myös tukioikeuksiin ja jäsenvaltiokohtaisiin tukikattoihin, jotka jo sellaisenaan rajaavat maksettavan tuen määrää ja estävät suurien poikkeamien esiintymisen. Lisäksi EU-säädösten edellyttämän tarkan peltolohkorekisterin ylläpitäminen on kallista. Suomessa peltolohkorekisterin vuosittaiset ylläpitokustannukset ovat noin 3 miljoonaa euroa.

Valiokunta pitää huomattavana ongelmana valvontasäännöissä myös sitä, että ne eivät ole kaikilta osin tuen saajien käytettävissä heidän omalla äidinkielellään. Käytäntönä on se, että valvontaa koskevia teknisiä ohjeita annetaan runsaasti komission teknisen tutkintakeskuksen (JRC) toimesta ja niitä julkaistaan työasiakirjoina tai suljetuilla internetsivuilla. Tulkintojen ajantasainen tiedottaminen viljelijöille on mahdotonta. Eläinperusteisissa EU-palkkioissa on vastaavia ongelmia. Sääntely lähtee siitä, että eläinten merkinnän ja rekisteröinnin virheet ovat seuraamuksia aiheuttavia, vaikka kysymys olisi esimerkiksi yhden päivän väärin merkitsemisestä rekisteriin. Tämä ei aiheuta riskiä rekisteröinnin perustavoitteen eli eläintautien seurannan

kannalta, mutta seuraamus on täysimääräinen ja kohtuuton.

Valiokunta toteaa, että suorien tukien saamisen edellytyksenä olevat täydentävät ehdot muodostuvat lakisääteisistä hoitovaatimuksista ja hyvän ympäristön ja maatalouden vaatimuksista. Lakisääteiset hoitovaatimukset muodostuvat lukuisista direktiiveistä, jotka on toimeenpantu jäsenvaltioissa. Valvonta-asetuksen lähtökohta on, että kaikki vaatimukset, jokaista yksityiskohtaa myöten, on valvottava. Tämä muodostaa erittäin raskaan, kalliin ja virheille alttiin kansallisen valvontavelvoitteen. Valvontavelvoite näkyy jäsenvaltioihin kohdistuneiden rahoitusoikaisujen runsaana määränä. Tarkoituksenmukaisempaa olisi esim. keskittyä valvonnassa avaintekijöiden valvontaan. Valiokunta katsookin, että säännöksiä tulee muuttaa tältä osin välittömästi.

Valiokunta toteaa myös, että yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksessa sovittu lisäys suoriin tukiin yhteisen maatalouspolitiikan viherherryttämiseksi eli viherryttämistuki on sinällään periaatteiltaan oikea. Tukijärjestelmäkokonaisuuteen lisätään kuitenkin täydentävien ehtojen rinnalle tukijärjestelmä, joka sisältää runsaasti pinta-alarajoja, pieniä yksityiskohtaisia ehtoja ja erilaisille pelto- ja muille aloille kohdistuvia vaatimuksia. Nämä vaikeuttavat ympäristökorvauksen suunnittelua ja monimutkaistavat sen ehtoja sekä muodostavat tukiloukkuja viljelijöille. Tällaisen runsaasti rajoja ja prosentteja sisältävän viherryttämistuen valvonta lisää hallinnollista taakkaa sekä hallinnolle että tuenhakijoille. Valiokunta pitää välttämättömänä, että edellä kuvattu hallinnollisen taakan kasvu estetään.

Valiokunta toteaa, että asetuksen (EY) N:o 1535/2007 salliman ja asetuksessa (EY) N:o 1998/2006 sallitun de minimistuen (edellisessä 7 500 euroa 3 verovuoden aikana, jälkimmäises-

sä 200 000 euroa samana aikana) ero on niin suuri, että on taloudellisesti merkityksetöntä säätää maatalouden osalta tarkasteluvelvollisuutta asetuksen 1998/2006 nojalla myönnetyn tuen suhteen, koska kyseinen tuki on myönnetty muun kuin maatalouden perusteella. Lisäksi päällekkäisyys on erittäin harvinaista käytännössä, mutta vaatimus aiheuttaa turhaa selvittelyä ja ongelmia käytännön toteutuksessa. Perusteiltaan tuet myönnetään eri kohteisiin, jolloin niiden tarkastelu ja kumulaatio keskenään ei ole järkevä peruste niitten lukemiseksi kummaltakaan puolelta edes osittain yhdessä tarkasteltaviksi, vaan niitä tulisi tarkastella erikseen.

Esimerkkinä suhteettoman suuresta hallinnollisesta taakasta valiokunnan toimialalla valiokunta tuo esiin myös EU:n yhteisen kalastuspolitiikan valvontaa koskevan sääntelyn (neuvoston asetus (EY) N:o 1224/2009 ja sitä koskeva komission toimeenpanoasetus (EU) N:o 404/2011). Asetusten vaatimukset soveltuvat huonosti Suomen olosuhteisiin, ja toimeenpano koetaan suhteettomaksi ja vaikeaksi.

Viitaten edellä esitettyyn valiokunta toteaa, että EU-lainsäädännön aiheuttaman hallinnollisen rasitteen vähentäminen välittömästi on välttämätöntä. Asia koskee niin hallinnon eri tasoja kuin myös yksityisiä henkilöitä. Suomen tulee toimia aktiivisesti ja osallistua muun muassa komission toimeenpaneman REFIT-hankkeen kansalliseen valmisteluun. Se on välttämätöntä koko EU:n ja Suomen kannalta.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

MmVL 30/2013 vp — VNS 6/2013 vp, E 113/2013 vp

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Reijo Hongisto /ps
vpj.	Lauri Heikkilä /ps	Anne Kalmari /kesk
jäs.	Heikki Autto /kok	Kari Rajamäki /sd
	Thomas Blomqvist /r	Janne Sankelo /kok
	Markku Eestilä /kok	Katja Taimela /sd
	Satu Haapanen /vihr	Tytti Tuppurainen /sd.
	Lasse Hautala /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Valtioneuvoston selonteossa käsitellään Euroopan integraation hyötyjä ja haasteita. Samaten selonteossa sekä esitetään Suomen EU-politiikan peruslinja toimintasektoreittain että tuodaan esiin muutoinkin maamme tavoitteet muiden muassa niin talous- ja rahaliiton, kilpailukyvyn, kasvun, elintarviketurvallisuuden kuin yhteisen maaseutu- ja maatalouspolitiikan osalta. Suomen nykyisellä hallituksella on pitkälti samat EU-politiikan tavoitteet esillä kuin komissiollakin. On kuitenkin syytä muistaa, että kaiken tämän sumuverhon taakse kätkeytyy suuria kokonaisuuksia sekä isompia asioita, kuten syvempi EU:n kehittäminen liittovaltion suuntaan. Tämä on kehitystä, jota perussuomalaiset eivät voi hyväksyä missään olosuhteissa.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää sinänsä hyvänä sitä, että kiinnitetään entistä enemmän huomiota niin elintarviketurvallisuuteen kuin luonnonvarapolitiikkaankin. Tätä ei kuitenkaan pidä tehdä hinnalla millä hyvänsä eikä etenäkään Suomen kansan eikä viljelijöidemme tai metsiemme kustannuksella. Nyt maamme istuva hallitus on toiminut juuri näin, kun se on ollut suomalaisten veronmaksajien rahoilla pelastamassa ulkomaalaisia pankkeja eurokriisissä. Perussuomalaisten valiokuntaryhmän mielestä hallitus on tehnyt epäisänmaallista sekä haitallista politiikkaa toimillaan maallemme olemalla mukana kriisipaketien lähettämässä eri unionin kriisimaille.

Toisin kuin hallitus väittää, näillä toimenpiteillä ei ole voitu turvata maassamme esimerkiksi kansalaistemme hyvinvointia eikä työllisyyttä. Valiokuntaryhmämme näkee, että asiassa on käynyt juuri päinvastoin. Perussuomalaisten mielestä näissä tukipaketeissa mukana oleminen on merkinnyt sitä, että koko maamme maaseudun ja sen asukkaiden selviytymistä, säilymistä ja toimeentuloa on ajettu järjestelmällisesti alas niin Euroopan unionissa kuin maamme hallituksenkin toimien osalta jo vuosien ajan. Tästä

suuntauksesta kertoo sekin, että koko maamme saama tuen määrä laskee huomattavasti tulevalla kaudella. Viljelijöiden toimeentulo on jo niin heikkoa, että se ei mahdollista enää kannattavien lisäinvestointien tekemistä. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä ei myöskään jaa hallituksen linjaa siitä, että EU:n laajentumista tulee tukea ehdoilla. Unionin laajentumispyrkimyksiä tulee tarkastella kriittisesti, sillä laajentuminen merkitsee lisäkiristyksiä yhteiseen maatalouspolitiikkaan. Valiokuntaryhmämme näkee, että tämä puolestaan lisää negatiivisia vaikutuksia maamme maataloudelle, minkä kannattavuus on jo nyt heikkoa. Tämä puolestaan kiristää entisestään perheviljelmien olemassaoloa maassamme. Näin ei tulisi olla, vaan perheviljelmät tulisi valiokuntaryhmämme mielestä nähdä osana maatalouden elinkeinoketjua, jota tulee kannustaa toimimaan osana kansantalouttamme ja elintarvikeomavaraisuuttamme. Toisaalta on myös huomioitava sekin asia, että erilaiset muut EU-vaateet sekä mahdolliset lainsäädäntöhankkeet tulevat lisäämään byrokratiaa, kustannuksia ja valvonnan tarvetta viljelijöiden keskuudessa.

Hallituksen ajamassa syvenevän integraation linjassa on myös se uhkatekijä, että metsäpolitiikasta ryhdytään päättämään yhä enemmän EU-tasolla, vaikka metsäpolitiikka ei sinänsä kuulu unionin päätäntävaltaan. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä haluaa painottaa voimallisesti sitä välttämättömyyttä, että myös jatkossa metsätaloudesta sekä metsäpolitiikasta tulee saada päättää kansallisesti. Emme näe valiokuntaryhmänä, että unionilla olisi mitään lisäannettavaa jäsenmaille metsäasioissa. Tästä johtuen pidämme elintärkeänä sitä, että unionin päätäntävaltaa ei enää senttiäkään kasvateta metsäsektorilla. Lisäksi perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että jäsenmaan tulee edelleen voida päättää myös siitä, mitä uusiutuvia energiamuotoja tuetaan. Toisaalta tämän sektoripolitiikan linjauksia tehdessä tulee muutoin-

kin tehdä sellaisia pitkän aikavälin ratkaisuja, mitkä tukevat maamme metsäsektoria sekä teollisuutta. On myös erityisen tärkeää, että kansalliset olosuhteet otetaan myös huomioon metsäpolitiikassa. Ainoastaan tällä tavoin toimimalla voimme puolustaa myös kansainvälisillä areenoilla sitä näkemystä, että uusiutuva puu säilyttää etulyöntiasemansa esimerkiksi fossiilisiin

polttoaineisiin nähden. Muutoinkin tätä toimialaa tulee jatkossa puolustaa voimallisesti.

Mielipide

Edellä olevan perusteella katsomme,

että valiokunnan olisi tullut ottaa päätöstä tehdessään huomioon eriävässä mielipiteessä esitetyt näkökohdat.

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 2013

Lauri Heikkilä /ps
Reijo Hongisto /ps